

Monumentnummer*: 523078

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 december 2001
Kadaster deel/nr: 20061/26

*Monumentnaam***

St. Alphonsus de Liguori

Complexnummer

523076

Complexnaam

H.Alphonsus de Liguori

*Woonplaats**

Beneden-Leeuwen

*Gemeente**

West Maas en Waal

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Zandstraat

*Nr**

77

*Toev.**

*Postcode**

6658 CP

*Woonplaats**

Beneden-Leeuwen

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Wamel

*Sectie**

G

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

1963

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De R.K. KERK, gewijd aan H. ALPHONSUS DE LIGUORI, is een in 1898-1900 naar een ontwerp van architect C. Franssen gebouwde neo-romaanse kruisbasiliek gelegen aan de Zandstraat, aan een diep voorplein. De bouw werd uitgevoerd door aannemer F. Raaijmakers uit Amsterdam.

Aan de voorzijde, links van de kerk, is de pastorie gesitueerd. Rechts van de kerk loopt een pad; opzij en aan de achterzijde bevindt zich een siertuin, grenzend aan het erachter gelegen R.K. kerkhof.

Er zijn slechts twee schiptraveeën uitgevoerd in plaats van de geplande drie traveeën met een door twee torens gedomineerde ingangspartij. Het schip is feitelijk op de helft van de oorspronkelijk bedoelde lengte gerealiseerd. In 1934 werd een door twee kapellen geflankeerde 'voorlopige' portaalruimte toegevoegd. Een en ander verklaart de aanwezigheid van het vrij diepe voorplein aan de Zandstraat. Door het korte schip maakt de kerk een onevenredig

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoge indruk.

De kerk bezit een zeer complete inventaris, die ook in de jaren zestig van de 20ste eeuw weinig geweld is aangedaan.

Vermeldenswaardig zijn het hoogaltaar, de preekstoel, communiebank, de biechtstoelen, mozaïeken in het priesterkoor, muurschilderingen en de gebrandschilderde ramen.

Omschrijving

De lengte-as van de kerk is noord-zuid gericht met het priesterkoor naar het zuiden en het ingangsportaal naar het noorden. De neo-romaanse kruisbasiliek is gebouwd op een rechthoekig grondplan met zeer korte transeptarmen, die maar weinig buiten de zijbeuken uitsteken. Aan de zuidzijde heeft de koortravee een vijf-tiende koorsluiting en omgang. Ter weerszijden van de koortravee bevinden zich vlak gedekte kapellen, die naar het priesterkoor door met lateien recht afgesloten openingen zijn verbonden. Het zijn congregatiekapellen, waar men meer besloten deel kon nemen aan de eredienst. Tegen de linkerzijgevelkapel is de sacristie gebouwd die middels een uitgebouwd gangetje in verbinding staat met het priesterkoor. Aan de noordzijde werd in 1934 het portaal met nevenkappellen toegevoegd.

De kerk is opgetrokken in baksteen. Natuursteen is toegepast voor het basement, cordonlijsten en dekplaten. In het interieur is zandsteen toegepast voor de beeldhouwde onderdelen, met name de kapitelen van pijlers en zuiltjes; zwart gepolijst graniet is gekozen voor de schachten van de kolommen in het middenschip en van de zuiltjes in het schijntriforium.

Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband. Rondom loopt een hardstenen plint.

Het schip heeft een zadeldak met toelopend dakschild van het koor. Op de kruising met het zadeldak van het transept bevindt zich een op het Rijnland geïnspireerde vieringtoren. Lessenaardaken dekken de zijbeuken. De dakvlakken zijn gedekt met leien in Maasdekking. De houten klokkentoren op de viering is gedekt met leien in Rijndekking.

De symmetrische VOORGEVEL bestaat uit de rechtgesloten gevelvlakken van schip en zijbeuken waartegen het door kapellen geflankeerde 'voorlopige' portaal is gebouwd, elk onder een eigen zadeldak. De entree in het portaal bestaat uit een houten dubbeldeur met smeedijzeren beslag, waarboven in de boogtrommel een zandstenen reliëf in rondboogomlijsting. Ter weerszijden van de entree een rondboogvenster. In de geveltop, zowel van portaal als flankerende kapellen, een rozetvenster voorzien van glas-in-lood. Het gevelvlak boven het portaal, dat wordt geflankeerd door steunberen, bevat rondboogvensters in tripletcombinatie.

De LINKERZIJGEVEL toont de twee traveeën van het schip en het transept met ter linkerzijde de koortravee, koorsluiting en -omgang en ter rechterzijde het uitgebouwde portaal en kapel. Het gevelvlak van de zijbeuk bevat rondboogvensters. In de lichtbeuk van het schip zijn rondboogvensters in tripletcombinatie aangebracht. In het transept zijn drie evenhoge rondboogvensters als lichtbeuk toegepast en een rozetvenster in de geveltop. Aan deze zijde bevindt zich de sacristie.

De ACHTERGEVEL wordt gevormd door het uitgebouwde priesterkoor dat bestaat uit een koortravee gevolgd door

een in plattegrond vijf-tiende sluiting met kooromgang. In het koor zijn hoge rondboogvensters met figuratief glas-in-lood aangebracht. De lagere kooromgang bevat drie maal twee kleine rondboogvensters. Ter weerszijden van het koor bevinden zich de congregatiekapellen, geflankeerd met een torentje.

De RECHTERZIJGEVEL toont de twee traveeën van het schip en het transept met ter rechterzijde de koortravee, koorsluiting en -omgang en ter linkerzijde het uitgebouwde portaal en kapel. Het gevelvlak van de zijbeuk bevat rondboogvensters. In de lichtbeuk van het schip zijn rondboogvensters in tripletcombinatie aangebracht. In het transept zijn drie evenhoge rondboogvensters als lichtbeuk toegepast en een rozetvenster in de geveltop.

Het INTERIEUR is bijzonder gaaf bewaard gebleven. In het schip is het alternerend stelsel toegepast, dat dankzij de gebruikte vormen en maatvoering een goede ruimtewerking oplevert. Boven de dubbele arcadebogen die als middensteun een ronde zuil met geornamenteerd teerlingkapiteel hebben, loopt over de volle breedte van elk middenschiptravee een blinde dwerggalerij en een boogfries met daarboven de lichtbeuk. De gewelven worden gedragen door ronde ribben die door kolonnetten in de binnenhoeken van de kruisvormige pijlers en vieringpijlers worden opgevangen. De kerk is geheel overkluisd met bakstenen kruisribgewelven en een op pendentieven rustend koepelgewelf in de kruising. Het hele interieur is behoudens boogvelden en zwikken waarop mozaïeken of schilderingen zijn aangebracht in schoon werk uitgevoerd, ook de kruisribgewelven en de pendentiefkoepel op de viering.

De koortravee wijkt qua wandopbouw ten dele af van die in het schip; de bogen zijn grotendeels gesloten en het steunpunt bestaat uit een pijler in plaats van een granieten zuil. De boogvelden zijn met mozaïeken gedecoreerd. De openingen naar de inwendig met houten zolderingen gedekte zijkapellen zijn door lateien aan de bovenzijde recht afgesloten. Om de onderbouw van het koor een diafrane opzet te geven heeft Franssen het hoogkoor van een lage omgang voorzien. Het is geen echte koor 'omgang', maar een enveloppe die aan beide einden doodloopt. De omgang is vrij laag en wordt verlicht door drie paar kleine rondboogvensters die een laag invallende lichtkrans vormen rond het door vier granieten zuilen omringde hoogaltaar. De zuilen in de koorsluiting hebben kapitelen van een konische vorm met een reliëfversiering van gestileerd bladwerk. De kerk bezit een zeer complete inventaris, die ook in de jaren zestig van de twintigste eeuw weinig geweld is aangedaan. Van belang zijn onder meer het hoogaltaar, de preekstoel, communiebank, de biechtstoelen, mozaïeken in het priesterkoor, muurschilderingen en de gebrandschilderde ramen.

Waardering

Aan de Zandstraat gelegen, bakstenen, met leien gedekte, neo-romaanse R.K. KERK, gewijd aan H. ALPHONSUS DE LIGUORI; kruisbasiliek gebouwd in 1898-1900 naar ontwerp van architect C. Franssen.

- Van architectuurhistorische waarde vanwege het bouwtype en de uniciteit van de bouwstijl, vanwege de plaats in het oeuvre van C. Franssen, vanwege de gaafheid van de hoofdvorm en de detaillering en vanwege de gaafheid van het interieur en de compleetheit van de inventaris.
- Van stedenbouwkundige waarde vanwege het silhouet van het dorpsbeeld en de ongeschonden relatie met de omgeving. Ensemblewaarde in relatie tot de ter linkerzijde gelegen pastorie
- Van cultuurhistorische waarde als symbool voor de ontwikkeling van de R.K. kerk in Beneden-Leeuwen.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

Religieuze gebouwen

Kerk en kerkonderdeel

Parochiekerk